

2018

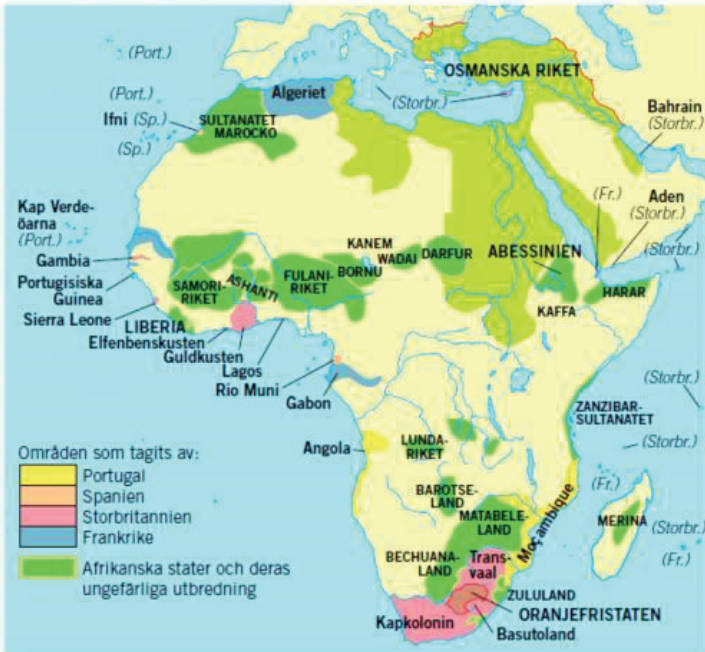
KOLONIALISM OCH IMPERIALISM

AFRIKA 1884-1960

FÖRDJUPNING

**VÄRLDSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Afrika 1880

Afrika 1914

Kolonialism och imperialism – Afrika 1884-1960

Fördjupning och handledning

Skolprogrammet kan genomföras som en visning eller som en visning och en workshop med inriktning på egna källstudier och källkritik.

Om ni har egna specifika önskemål om innehåll, frågeställningar, handledningsmaterial och pedagogik – hör av er!

Visning

Etnografiska museets skolprogram om kolonialism fokuserar på det sena 1800-talet samt det tidiga 1900-talet och den så kallade "kapplöpningen om Afrika". Vi diskuterar tillsammans kolonialismen, dess förutsättningar och konsekvenser, utifrån två exempel; västafrikanska Benin (del av dagens Nigeria) och centralafrikanska Kongo. Under programmet diskuterar vi även begrepp som imperialism, förtryck, handel, ekonomisk rovdrift, vapentechnologi, rasism, kolonial blick samt avkolonisering.

Om så önskas inleds visningen med en kort bakgrund till ämnet kolonialism utifrån museets utställning om karibiska kreolkulturer. Kort behandlas då Christopher Columbus, triangelhandeln, den europeiska koloniseringen av Nord- och Sydamerika, samt den svenska kolonin Saint Barthélemy (1784 – 1878).

I och med den så kallade Berlinkonferensen, 1884-85, och de europeiska stormakternas uppdelning av den afrikanska kontinenten i intresseområden kom det västafrikanska Beninriket att falla inom den brittiska intressesfären. Påtryckningar om ökad utvinning av naturresurser samt upprätandet av starkare handelskontakter, ledde till en konflikt i området som 1897 slutade med att en brittisk straffexpedition invaderade Benin City. Rikets härskare, oban, fängslades och Benin införlivades i den framväxande brittiska kolonin Nigeria. Kungapalatset brändes ned och plundrades på vad som sågs som heliga skulpturer i brons och elfenben.

Föremålen spreds sedan över världen och hamnade på museer och i privata samlingar. En tysk professor, geograf och konstsamlare vid namn Hans Meyer samlade på sig stora kvantiteter som han tillsammans med andra föremål sedan skänkte till den svenska staten i utbyte mot den svenska Nordstjärne-orden. Etnografiska museets Beninsamling utgörs till stor del av denna donation.

Kongo som var och är ett stort land rikt på naturresurser och med en lång historia drabbades ofattbart hårt av den europeiska kolonialismen vid förra sekelskiftet. I och med Berlin-konferensen tillföll området som privategendom den belgiske kungen Leopold II. Under den så kallade "gummiterrorn" drabbades lokalbefolkningen på ett fruktansvärt sätt av förtryck, slaveri och förföljelse och flera miljoner fick sätta livet till.

Under samma tid levde hundratals svenskar i Kongo. De var sjömän, militärer och missionärer som rest dit för att sprida kristendomen. I utställningen om detta möter vi deras insamlade föremål och det blir tydligt hur den svenska bilden av Afrika under 1900-talet starkt påverkades av missionärernas skildringar.

Genom att betrakta historien om kolonialismen i Kongo utifrån flera olika källor erbjuder programmet även en studie i källor och källkritik. Hur skiljer sig exempelvis missionärens, officerarens eller sjökaptens berättelser åt?

Avslutningsvis diskuterar vi hur arvet från kolonialismen påverkar livet i dagens Kongo och Nigeria.

Diskussionsfrågor / Lektionsplanering

Före besöket:

- Vad är en koloni? (Arbeta gärna i grupper och ge olika exempel)
- När, hur och med vem inleddes den europeiska koloniseringen av stora delar av världen?
- Berätta om äldre afrikansk historia och beskriv några olika kungariket under olika tider.
- Vilka var de stora koloniala aktörerna i slutet av 1800-talet (vilka länder hade flest kolonier)? Vad var "Berlinkonferensen"?

Utifrån visningen:

- Hur koloniserades Beninriket? När och av vilka?
- Vad var "gummiterrorn"? Berätta om koloniseringen av Kongo.

Efter besöket:

- Varför koloniserades stora delar av Afrika senare än Amerika och Asien av europeiska nationer? Diskutera olika möjliga faktorer.
- När och hur koloniserades Amerika och delar av Asien av européerna?
- Jämför kolonisering i olika delar av världen och under olika epoker.
- När vi studerar historia kan vi göra det utifrån flera olika perspektiv. Exempelvis ett klassperspektiv eller ett genusperspektiv. Vilka var de européer som reste till Kongo under den koloniala perioden och vilka var deras motiv? Diskutera likheter och skillnader.
- Hur lever arvet efter kolonialismen kvar i dagens Nigeria och Kongo?
- Hur lever kolonialismens arv kvar i världen? Pågår det någon form av kolonisering än idag?

Litteratur

Boyle, David, *Voyages of Discovery*, 2011

Hochschild, Adam, *Kung Leopolds vålnad*, 2018

Tell, Per Erik, *Detta fredliga uppdrag....Om 522 svenskar i terrorns Kongo*, 2005

Tygesen, Peter, Waehle, Espen, *Kongospår, Norden i Kongo - Kongo i Norden*, 2005

Walvin, James, *The Slave Trade*, 2011

Wesseling, Henrik, *Söndra och härska, Uppdelningen av Afrika 1880-1914*, 2012

Wesseling, Henrik, *Imperiernas tid, erövringen av världen 1815-1919*, 2014

Östber, Wilhelm (red), *Med världen i kappsäcken*, 2002